

« درس چهارم: آغاز تاریخی فلسفه »

1. نخستین تمدن ها و سرزمین های باستانی که فلسفه و حکمت در آن ها رواج داشته را نام ببرید.

ایران باستان، تمدن چین ، هند، بین النهرین و مصر

2. کدام سرزمین مهد تفکر فلسفی است و چرا؟ یونان باستان زیرا نخستین مجموعه ها و قطعه هایی که به زبان فلسفی نگاشته شده یا جنبه فلسفی در آن ها غلبه داشته از یونان به یادگار مانده است و در آنجا دانش فلسفه شکل گرفت و تفسیر جهان به روش عقلانی رایج شد.

3. در آغاز شکل گیری فلسفه کدام مساله بیش از هر چیزی ذهن اندیشمندان نخستین را به خود مشغول می داشت؟ دگرگونی ها و تغییر و تحولاتی که پیوسته در جهان طبیعت رخ می داد ، آن ها کوشش می کردند که این دگرگونی ها را به درستی تبیین عقلانی کنند.

4. چهار تن از نخستین فیلسوفان یونان باستان را ذکر کنید.

تالس / فیثاغورس / هراکلیتوس / پارمنیدس

5. تالس چه چیزی را عنصر اولیه و پایه و اساس اشیاء می دانست؟ چرا؟

آب ، او می گفت همه چیز در نهایت از آب ساخته شده است زیرا آب در درجات بالا بخار و در درجات بسیار پایین منجمد و سخت می شود و وقتی به صورت باران می آید گیاهان از زمین می رویند و همه این ها شکل های دیگری از آب اند.

6. فیثاغورس چگونه توانست یک دستگاه فلسفی عمیق را پایه گذاری کند؟

او که پایه گذار ریاضی و هندسه بود ریاضیات را به گونه ای خاص با عرفان و فلسفه در هم آمیخت و یک دستگاه فلسفی عمیق بنیان نهاد.

7. فیثاغورس و پیروانش چه چیزی را عنصر اصلی و اولیه موجودات و اشیاء می دانند؟

از نظر آنان اصول ریاضی درباره تمام موجودات صادق است و اعداد و اصول اعداد همان عناصر اولیه همه موجودات هستند.

8. دلایل شهرت هراکلیتوس در تاریخ فلسفه به خاطر کدام نظریات و اندیشه های اوست؟
نظریه وحدت اضداد / نظریه تغییر و تحول دائمی جهان.

---

9. نظریه وحدت اضداد هراکلیتوس را با مثال توضیح دهید.

او عقیده داشت اموری که با هم ضد هستند می توانند با یکدیگر جمع شوند، مثلاً دامنه کوه هم سریالایی دارد و هم سرپایینی یا شب و روز و خیر و شر، وجود و ترکیب این اضداد است که جهان را می سازد و گریزی از ستیز و تضاد نیست.

---

10. عقیده ی هراکلیتوس درباره تغییر و تحول دائمی جهان را توضیح دهید.

همه چیز در سیلان و حرکت است و هیچ چیز ثابتی در این جهان وجود ندارد، دگرگونی قانون زندگی و کائنات است و بر همه چیز فرمان می راند و نمی توان از آن گریخت.

---

11. عبارت « در یک رودخانه نمی توان دو بار شنا کرد » از کیست و مربوط به کدام نظریه اوست؟
هراکلیتوس / تغییر و تحول دائمی جهان

---

12. دیدگاه پارمنیدس درباره هستی را بیان کنید. او بر خلاف هراکلیتوس معتقد بود هستی یک امر واحد و ثابت است و حرکت و شدن ندارد او می گفت در جهان واقع نیستی راه ندارد و ما با یک واقعیت بدون تغییر، جاودان و فنا ناپذیر رو برو هستیم.

---

13. از نظر پارمنیدس چگونه می توان حقیقت را دریافت؟

تنها با تفکر عقلی می توان به درک حقیقت هستی رسید زیرا عقل لایه باطنی و حقیقی هستی که بدون تغییر و جاودانه است را به انسان نشان می دهد.

---

14. با توجه به دیدگاه پارمنیدس چرا از طریق حواس (ادراک حسی) نمی توان به واقعیت رسید؟

زیرا حواس فقط همین مرتبه ظاهری جهان و هستی را نشان می دهد که نشان دهنده ی امور مختلف و متغیر است.

15. آراء و نظریات گوناگون و متضاد دانشمندان در یونان باستان چه نتیجه ای در پی داشت؟
نوعی تشویش و نگرانی بر مردم غالب شد و نسبت به دانش و اندیشه بی اعتمادی به وجود آمد.

---

16. چرا سوفیست ها نظریات اندیشمندان و جهان شناسان باستان را بیهوده می دانستند؟
به این دلیل که سخنان آن ها با یکدیگر متضاد است و آنان نتوانسته اند تفسیر درستی از جهان به دست آورند.

---

17. دو مورد از آثار به جا مانده از تمدن های باستانی که حکایت از تفکر در مسائل بنیادین هستی داشته را نام ببرید. اوپانیشادها (شامل متون متعدد هندو) و گاتاها (شامل سروده های زرتشت).

نکات مهم درس

1. دانش فلسفه از نظر زمانی و مکانی آغاز مشخصی ندارد.
2. سهروردی معتقد است در ایران باستان در دوره کیانیان انسان های وارسته ای بوده اند که به حکمت و فلسفه می اندیشیدند.
3. در یونان باستان برای نخستین بار تفسیر جهان با روش عقلانی رایج شد.
4. زادگاه فلسفه یونانی ایونیا (ترکیه کنونی) بود.
5. تالس نخستین اندیشمند یونانی است که اندیشه فلسفی مشخصی داشته است. البته هیچ نوشته ای از او باقی نمانده است.
6. تالس در سال 580 قبل از میلاد پیش بینی کرد سال 585 خورشید گرفتگی رخ می دهد و در همان زمان دقیقاً رخ داد.
7. گفته می شود برای اولین بار فیثاغورس لفظ فلسفه را به کار برد.
8. فیثاغورس واژه تئوری را برای نظریه و واژه کیهان را برای جهان برای نخستین بار استفاده کرد.
9. پارمنیدس عقاید فلسفی خود را به صورت شعر عرضه می کرد.
10. پارمنیدس برای نخستین بار به مفهوم بودن و شدن (وجود و حرکت) توجه دقیق کرد و تفاوتشان را بیان نمود.
11. از نظر پارمنیدس از طریق حواس نمی توان به حقیقت رسید و تنها با تفکر عقلی امکان پذیر است.

12. آشفته‌گی فکری اندیشمندان و جهان‌شناسان در یونان باستان موجب ظهور سوفیست‌ها شد.
13. سوفیست‌ها منادی بی‌اعتباری علم و اندیشه شدند و به جای آموزش علوم به فن سخنوری روی آوردند و در نهایت اصل حقیقت و واقعیت را انکار نمودند.
-

پایان درس چهارم

